

Perspektívy vývoje lidstva

Pátá přednáška

Dornach. 16. dubna 1921

GA 204

Rudolf Steiner

Přelom ve 4. století po Kristu Podstata řectví a jeho tragika. Moudrost Orientu vniká do Evropyako rozumová kultura arabismu. Ve zcela malém počtu duší ožívá a opět tajemství chleba a vína a tím také tajemství dávné astronomie a lékařství. Jeho realita je shrnuta v grálském mystériu a vznáší se jaksi nad zmaterializovaným Západem a muže být opět nalezena jen na základě vnitřní otázky individuálního člověka. Titurel. Novější zmaterializovaná forma tohoto hledání v zevních taženích do Jeruzaléma.

Včera jsem poukázal na významný přechod, který spočívá v západním civilizačním vývoji ve 4. století po Kristu a poukázal jsem na to, jak tehdy v západní civilizaci na jedné straně řecká moudrost, ona moudrost, pomocí které se lidé snažili vyjadřovat moudrostiplné hlubiny křesťanství. Zevním okamžikem ztráty této moudrosti se nachází o něco později. Nachází se v období kdy císař Justinián prohlásil spisy Origena za kacířské a zrušil římskou hodnost konzula a nechal zavřít athénskou filozofickou školu, takže nositelé řecké moudrosti museli odejít do Orientu a jaksi se stáhnout před tím, co bylo evropskou civilizací. To co se přesunulo z Orientu až do Řecka a co poté v Řecku přijalo zvláštní formu, co byla jedna stránka věci.

Ale druhou stránkou bylo to, že Mithrův kult měl naznačovat ve významném zevním rituálu, jak by se měl člověk pozvednout svým duchovnem-duševnem od všeho, co bylo možné chápat jako splynutí bytostí v planetární sféře s pozemskými mocnostmi, jak by se tento člověk mohl cítit plně člověkem. To mělo být právě naznačené v Mithrovém kultem. A tento Mithrův kult, který směřoval k tomu, aby člověku ukázal jeho sama, zmizel stejně, poté co se rozšířil přes podunajské země až do střední a západní Evropy. A co nastoupilo v Evropě místo těchto dvou proudů, proudů kultického a proudů moudrosti, to bylo zpočátku něčím, co bylo vyprávěním

událostí v Palestině, které probíhalo podle zevních skutečností. A tak můžeme říci: Ani nemohl vstoupit nejprve do Evropy kult, který by spatřoval v Ježíši Kristu přemožitele všeho, nad čím se měl člověk ve světovém vývoji povznést, ani nemohlo do této Evropy vstoupit to, co chtělo moudrostiplně uchopit rozličná tajemství křesťanství, a rozšířilo se zevní vyprávění dějů v Palestině. Co mělo ale zachytit na těchto událostech v Palestině pojmově, to bylo ponořené do právního myšlení, ve kterém nastoupilo na místo bádání o velkých tajemstvích ustanovení dogmat na základě většinových usnesení koncilů a tak dále.

A právě tato skutečnost ukazuje, že se uskutečnil v tomto 4. století v západním civilizačním vývoji významný, mohutný přelom, a tím ve vývoji celého lidstva. A to, co vycházelo z Orientu, uchopilo východ evropské civilizace, to bylo zase odsunuté zpět do Orientu. Na západě se mohlo udržet jedině - vedle pojmání zevního smyslového světa skutečností - to, co vzniklo v římském světě jako náběh k abstraktnímu myšlení.

Co o živější byly představy Řeků o jejich bozích na rozdíl od abstraktně pojmových představ, které si dělali o svých bozích Římané. V pozdější době bylo v podstatě to, co měli Řekové jako ideje o nadmyslovém světě něčím již neživým, i když to v sobě bylo zcela živoucí, ale bylo to poměrně neživé vůči živoucím představám, které představovaly život uvnitř v těchto nadmyslových světech, jak existovaly v dávnější perské civilizační formě nebo v dávné civilizační formě praíndické. Zde žili lidé ještě v nadmyslových světech i když pomocí lidského instinktivního poznání, zde žili však v těchto nadmyslových světech tak, jak žije v současnosti lidstvo ve světě smyslovém. Pro dávného Orientálec byl duchovní svět něčím naprosto otevřený. V dávném Orientu byl duchovní svět něčím, co zde bylo pro člověka - pokud jde o bytosti tohoto duchovního světa - tak, jako pro pozdějšího člověka, no řekněme, jsou zde jiní lidé, kteří zde jsou pro pozdějšího člověka, a Řek vytvořil z tohoto živoucího nadmyslového světa svou soustavu pojmů. Řecké ideje nebyly až k Aristotelovi do 4. století před Kristem tak abstraktními idejemi, které se získávají zevním smyslovým pozorováním a které polom byly vzhůru vyabstrahované, tyto řecké ideje byly zrozené ještě z živoucího nadmyslového světa, z pradávnoho nazírání. Tyto živoucí ideje dávných Řeků, jestliže se člověk mohl těchto idejí účastnit, člověka ještě produševňovaly. prohřívaly a dávaly mu nutný entuziasmus k jeho způsobu sociálního života. Samozřejmě nesmíme nikdy zapomínat, že velká část řeckého národa se těchto idejí účastnit nesměla, byl to široce rozšířený svět otroků. Ale ti lidé, kteří byli nositeli řecké kultury, ti byli naprosto ve světě idejí, které v podstatě vyzařovaly dolů nadmyslově-duchovní mocnosti do pozemského světa.

Naproti tomu se vyjímal římský svět, který byl oddělený od řeckého světa jen mořem, zcela abstraktně. Římané označovali své bohy, řekl bych, stejně střízlivým, suchým způsobem, jako označují naši přírodní badatelé své přírodní zákony. A vyjadřuje-li se již v tom významný přelom, na který jsem zde poukázal, potom před nás předstupuje ještě něco zcela zvláštního, pohlížíme-li nyní velmi pozorně na duševní skutečnost, která se vyžila ve světovém vývoji jen částečně, která nedospěla úplně k vývoji. Pozorujte osud dávného řeckého národa. Tento osud dávného řeckého

národa má v sobě jistou tragiku. Tento řecký národ po svém velkém rozkvětu chřadne, v podstatě mizí ze světových dějin. Neboť co v teritoriu vystoupilo jako stín, není přece skutečné potomstvo. V těžké světově-historické nemoci chřadne řecký národ a vytváří ze svých dávných idejí něco, co jsou, řekl bych, ranné červánky pozdější kultury, vytváří stoicismus, epikurejství, v nichž se již předem zvěstuje jako v určitých životních názorech, co je potom získáváno v západní civilizaci mnohem abstraktnějším způsobem. A vidíme také na stoicismu, epikurejství a také na pozdější řecké mystice, že vyjadřují chřadnutí dávného řečtví.

Proč muselo toto řečtví ve světovém vývoji onemocnět a potom v podstatě odumřít? Řekl bych, v tomto chřadnutí a odumírání dávného řeckého národa spočívá významné světově-historické mystérium. Ano, tento řecký národ spatřoval ještě pomoci toho, co obdržel jako dozvuk dávného orientálního světového nazírání, duševně-duchovně člověka v jeho plném světle. A v dávných dobách řecké kultury pohlížel každý člověk na sebe jako na duševně-duchovní bytost, která sestoupila narozením z duchovního světa a která má svou domovinu v nadsmyslové sféře, která je povolána k nadsmyslovým sférám. Ale toto cítilo Řecko také již v době svého rozkvětu - často jsem se o tom zmínil - svůj světově-historický zánik. Cítilo, že se člověk nemůže na Zemi stát člověkem pouze tímto vzhlížením vzhůru do nadsmyslových světlí. Cítilo se takřka ovinuté a proniknuté zemskými mocnostmi. Odtud onen pradávňý řecký výrok: „Je lépe být žebrákem ve smyslovém světě než králem v říši stínů“. V dávných dobách spatřoval Řek ještě veškerý lesk nadsmyslového světa, ale zároveň tím cítil, že se stal v tomto Řecku zcela člověkem, jak nemůže uchovat tento lesk duchovních světů, jak se mu ztrácel a jak bylo jeho duševno-duchovno zapřádáno do pozemských věcí a bál se jaksi smrti, neboť duše se muze svým životem mezi narozením a smrtí odcizit své nadsmyslové domovině. Musíme si líčit Řecko zcela na základě tohoto pocitu. Takoví lidé jako Nietzsche. ti to zcela správným způsobem cítili. Nietzsche správně cítil, když nazval období řeckého vývoje, které předcházelo období Sokratovu. Platonovu, tragickým obdobím řeckého vývoje. Neboť již u myslitelů Thaleta²⁹, zejména ale u Anaxagora Heraklita můžeme pozorovat soumrak velkolepých světových názorů, o nichž dnešní dějiny vůbec nic takového neudávají. Vidíme strach z toho, že se odcizí nadsmyslovému světu, a budou svázáni s tím, co člověku jako jediné zůstává při průchodu životem mezi narozením a smrtí, že budou svázáni se světem Hadu, se světem stínů. který je v podstatě údělem člověka. Ale Řek přece něco zachránil, zachránil to, co se ukazuje ve svém nejkrásnějším rozkvětu v platónské idejí. Řekl bych, v odumírajícím chřadnutí vystupuje tento platónský svět idejí, poslední zářivý zbytek dávného Orientu, který je sám předurčený k odumření v aristotelismu. ale vynořují se právě ještě tyto řecké ideje. A podobně pociťoval Řek. jak je Já člověka v lidském životě vlastně něčím zanikajícím. To bylo v podstatě základním pocitem Řeku. Vezměte líčení, které jsem podal o vývoji Já ve své knize „Záhady filozofie“ jak zde bylo Já spojeno s myšlením, s vnějším vnímáním. Jelikož ale s myšlením souvisí celé prožívání Já. tak cítil člověk také ještě méně ve své vlastní tělesnosti, než jak je cítil spojené se vším co žije venku ve světě, s rozkvětem květin, s blesky a hřměním venku ve světovém prostoru, s

bouřnými oblaky, se stromy, se stoupající mlhou a padajícím deštěm. Se vším tím cílil Řek spojené své Já. Cítil takřka silami Já. Jaksi bez toho, že by jeho Já bylo něčím na způsob obalu či příbytku cítil naopak: „Když obracím svůj pohled na svět květin, zde mé Já vězí zde. zde květe s květinami.“ To cítil. A je možné říci, že tato řecká kultura nemohla dále pokračovat. Jakou by se ale musela stát, kdyby nebyla dále pokračovala? Nespočívala v ní vůbec možnost pokračovat přímočaře dále. Co by se z ní stalo? Člověk by se postupně cítil jako pozemská bytost, která je podlidskou a to, co je vlastně v člověku duchovně-duševním, to by se pociťovalo jako něco, co vlastně přebývá v oblacích a v květinách, v horách, v dešti a ve slunečním svitu a co zde přichází člověka navštívit. Lidé by byli postupně pociťovali. kdyby se řecká kultura vyvíjela dále přímočaře, že mohou cítit, když večer usínají, jak se naše vlastní Já přibližuje ve svém lesku, že zde člověka navštěvuje. Ale lidé by také cítili, že když opět ráno procítají a odevzdávají se smyslovému světu, že jsou potom vlastně jako pozemský člověk jen zevní skořápkou. Bylo by nastalo jisté odcizení vůči Já při přímočarém dalším vývoji toho, co můžeme citově pozorovat jako vlastní základní tón, jako vlastní základní temperament řecké povahy.

Bylo nutné, aby jaksi lidem prchající Já, Já prchající ven do přírody a kosmu, aby toto Já bylo upevněno v lidské vnitřní bytosti jakožto bytosti organické, putující na Zemi. K tomu potřebovalo mocný impuls. Byla to přece vlastnost orientalismu. že sice poukazoval silně na Já, poukazoval právě tím. že učil o opakovaných pozemských životech vzhledem k lidskému pojmání života, že ale v něm byla současně tendence toto Já člověku odcizit, toto Já člověku vzít. Proto neměl také Západ, který se právě nemohl vyšvihnout až k řecké výši, sílu přijmout řeckou moudrost v její plné podobě, nechal ji takřka proudit zpět do Orientu. Západ měl jen sílu dát si vyprávět z plné mohutnosti člověka, z pozemské přirozenosti člověka, čistě reálné děje z Palestiny a dát je potvrdit dogmatikou ustanovenou na koncilech. Evropský člověk byl jaksi postavený nejprve do osobnostního materialismu.

To se ukazuje potom nejintenzivněji na přelomu 4. století po Kristu. Zde pozvolna mizí zpět do Asie vše to, co by přineslo hlubší pojmání křesťanství, co by mohlo přinést kult, který by mohl pohlížet na Krista jako na triumfujícího, ne pouze jako na toho, který klesá pod těžkým břemenem kříže a jeho triumfování můžeme jen tušit za Ukřižovaným. Pro Západ šlo při tomto zpětném odvání moudrosti a dávných ceremonií nejprve o upevnění Já. Z mohutné síly nordických barbarských národu vzešlo to, čím měla být síla tohoto upevnění Já v pozemském orgánu člověka. A když se to uskutečnilo v krajinách podunajských zemi, v těch, které byly odtud poněkud na jih v jižní Evropě, v západní Evropě přemístí se sem nyní z Orientu v podobách jiných, než čím byla dříve, orientální moudrost, arabismus. Arabismus se přemístil do Španělska a viděli jsme jihozápad Evropy zaplavený fantastickou rozumovou kulturou, která to přivedla v zevním uměleckém světě až k arabesce, která to nepřivedla až k proniknutí organična duchovně-duševně. Tak byla Evropa naplněna na jedné straně vypravováním čisté věčnosti, pokud jde o kultické obřady, tak byla na druhé straně naplněna abstraktně fantastickou pravdou. moudrostí, tím. co potom - filtrováno - tvořilo čistou kulturu rozumu a co přišlo přes Španělsko do Evropy.

V tomto světě, ve které existovala vyprávění o událostech v Palestině jež se vztahovala na čistě zevní aspekty, ve kterém existovalo jen to, co přišlo skrze arabismus jakožto fantastická rozumová moudrost, v tomto světě se začali také objevovat jednotliví lidé - individuality existují vždy znovu a znovu v převážné většině lidstva - jež pochopili něco z toho, jak to vlastně s událostmi v Palestině bylo. V jejich duši se vynořilo, že existuje velké mystérium křesťanství, pro které není nejvyšší moudrost dostatečně veliká, aby mohla proniknout k celému jeho významu, pro které nebylo nejintenzivnější citění dostatečně silné, aby z něj vzešla nějaká ceremonie, že právě z kříže Golgoty vycházelo něco, co by muselo být pojímáno s nejvyšší moudrosti a nejdůležitějším citem. To se objevovalo v jednotlivých lidech. A objevovalo se u nich něco takového jako významná imaginace: V chlebu poslední večeře existovalo něco jako syntéza. Jako jakýsi souhrn síly zevního kosmu, který' se všim, co přichází z kosmu dolů na Zemi jakožto proud sil. Zemi proniká, a vykouzluje z této Země vegetaci, potom je to, co je zde z kosmu svěřováno Zemi, co potom ze Země vyvěrá, synteticky shrnuté v chlebu a buduje to lidské tělo.

A ještě něco jiného pronikalo skrze všechny mlhy, řekl bych, které se rozprostřely nad dávnými tradicemi, něco jiného přešlo na tyto evropské mudrce, něco, co ovšem pocházelo z Orientu, co se ale právě prodralo mlhami a bylo jednotlivci pochopeno. To bylo druhé mystérium, které se připojilo k mystériu chleba, mystérium svátého Grálu, do něhož Josef z Arimathie zachytil krev Ježíše Krista kanoucí dolil, to byla druhá stránka světového mystéria. Jako je v chlebě shrnuté vše, co je extraktem kosmu, tak je v krvi shrnuto vše, co je extraktem lidské přirozenosti z bytostné podstaty, v chlebu a krvi, pro níž mělo být víno jen zevním symbolem. v chlebu a krvi se to vyjadřovalo pro tyto evropské mudrce, kteří se skutečně vyvinuli jakoby z tajuplných mysterijních míst, daleko převyšující většinu evropského obyvatelstva, která mohla slyšet jen skutečnosti z Palestiny a to se, když to dorostlo k četnosti, jen pozvolna vpravovalo do abstraktní fantastiky arabismu. U těchto lidí, kteří se právě vyznamenávali něčím, co bylo jakoby nejzralejším plodem orientální moudrosti a současně nejzralejším plodem evropského pocíťování a citění u nich se vyvinulo to, co nazývali tajemstvím Grálu. Ale, tak si říkali, na Zemi není k nalezení, co je tajemství Grálu.

Lidem byl vštípen zvyk vyvíjet rozum, jak dospěl k nejvyššímu rozkvětu v arabismu. Lidé si zvykli nepohlížet na smysl zevních skutečností, ale nechat si vypravovat pouze tyto zevní skutečnosti podle jejich smyslově vnímatelné reality. Musíme proniknout k tomu, co spočívá v tajemství chleba, který Kristus Ježíš údajně lámal v téže misce, v níž potom zachytil krev Josef z Arimathie, která jakožto miska byla potom přemístěna do Evropy, ale, jak pověst vypráví, byla držena anděly nad zemským povrchem, vysoko nahoře nad povrchem zemským, až přišel Titurel, který tomuto Grálu, této posvátné misce, obsahující mystérium chleba a krve, vybudoval chrám na Montsalvatu. V posvátném spirituálním chrámu chtěli zřít ti, kteří se tímto způsobem stali evropskými mysterijními mudrci, skrze mlhy abstrakce a skrze mlhy čistých vyprávění skutečností tajemství Grálu, tajemství kosmu, které zmizelo společně s éterickou astronomií, chtěli zřít tajemství krve, které bylo zmizelo s dávným lékařským nazíráním. Jako přešlo dávné lékařské nazírání do abstraktního

myšlení, tak přešla do abstraktního myšlení dávná éterická astronomie. Toto abstraktní myšlení - v jeho nejvyšším rozkvetu - nashromáždili v jisté době právě Arabové ve Španělsku. V tomto Španělsku to bylo, kde se zevně mezi lidmi nemohlo nalézt tajemství Grálu. Zde byla jen abstraktní rozumové moudrost. U křesťanu bylo jen zevní vyprávění skutečností, u Arabu, u Mauru, fantastický vývoj rozumu. A jen ve výšinách nad touto Zemí se vznášel Svatý Grál. A jen ti, jimž daly božské mocnosti k tomu schopnosti, mohli vstoupit do tohoto spirituálního chrámu do tohoto chrámu, jenž obklopoval Svatý Grál, tajemství chleba a krve. Není žádnou náhodou, že měl být nalezen ve Španělsku, kde se skutečně muselo na mile vystoupit z toho, co poskytovala pozemská skutečnost, muselo se proniknout trnitými houštinami, aby se proniklo ke spirituálnímu chrámu, který skrývá Svatý Grál.

A názory na Svatý Grál se utvořily právě na základě takovýchto citových předpokladu. Neviditelný chrám, nadmyslový chrám, který je ale přece možné nalézt na Zemi, to bylo to, co se zahalovalo do pojmu mystérium Grálu. To bylo něčím bezprostředně existujícím, co ale nemůže nalézt ten, kdo se staví svým nitrem k světu bez účasti. V dávných dobách vycházeli mysteriální kněží z mystérií do světa, rozhlíželi se mezi lidmi. říkali si při pohledu na lidskou auru: To je jeden, kterého musíme vzít do mystérií, to je druhý, kterého musíme vzít do mystérií. Nepotřebovali se ptát, člověk byl vybírán. Nebylo třeba, aby v nitru člověka vznikala aktivita, člověk byl vyvolen, člověk by l přiveden do posvátných mysteriálních míst. Tato doba skončila již kolem II., 12., a 9., 10. století. V člověku se muselo upevnit pomoci síly Kristovy, která vstoupila do evropské civilizace to, co ho nutilo se tázat: Co jsou tajemství bytí? A nikdo se nemohl přiblížit Grálu, kdo by svým nitrem kráčet vnějším světem bez jakékoli účasti. Jen ten - tak se to říkalo - mohl proniknout do zázraků, to znamená do tajemství Grálu, kdo ve své duši pociťoval podnět tázat se po tajemství bytí, bytí kosmického a bytí lidského nitra. A od té doby to tak v podstatě zůstalo. A jen potom, co kolem poloviny středověku byli lidé vážně poukázáni na toto kladení otázek, že mají klást otázky, nastal nejprve od začátku 14. století, to znamená v první třetině 14. století velký výkyv zpět. Stále méně a méně zůstávalo těch, kteří se zde ptali po zázracích Svatého Grálu, duše byly stále více a více bez aktivity'. Stále sice pohlíželi na zevní formy lidské bytosti na Zemi a na to, na co se dá pohlížet, co se dá v kosmu počítat, vážit a měřit a vy počítávat. Ale zůstala také tato posvátná výzva, která vstoupila již v ranném středověku do evropské civilizace: tázat se na tajemství kosmu právě tak jako na vnitřní tajemství člověka, to znamená na mystéria krve. Lidé přece prodělali v nej různějších fázích, co nutně musel přinést všemi svými silami do evropské civilizace materialismus. Byla to již naléhavá slova, i když často doznívala. Musíme jen pomyslet, jak velká byla možnost, že tato významná slova mohla zaznívat v evropské civilizaci. To, co bylo vytvořené pro určité období, vypravování zevních skutečností v Palestině, pronikání těchto zevních skutečností arabismu, co potom scholastika středověku obstarávala jakožto středověkou křesťanskou filozofii, to bylo pro jisté období něco velkého. Ale tak, jak se to vyvinulo z doby větší moudrosti a větší ceremoničnosti, které byly jen odsunuté zpět do Orientu tak to, co se zde vytvořilo, také nebylo pochopeno: naslouchat nadmyslovým mystériím křesťanství,

mystériím Svatého Grálu. A veškeré skutečně naléhavé hlasy, které zaznívaly v ranném období - nebylo jich málo - ty byly umlčené římským katolicismem klesajícím stále více a více do dogmatismu, jako byla gnose - jak jsem to také včera naznačil - naprosto vymýcena.

Nesmíme posuzovat negativně období od 4. do 12., 13. století po Kristu, neboť z mnoha hlasů, jež zaznívali evropskou civilizací, řekl bych, s posvátnou sladkostí a přezrálostí. v oné evropské civilizaci, která byla jinak barbarská, že z těchto hlasů zůstal jen poněkud neobratný hlas člověka, který' neuměl psát, a to hlas Wolframa z Eschenbachu. Tento hlas je ještě dost mohutný, neboť šlo mimo něj to, co se usadilo v Evropě jako dogmatika a co v podstatě zničilo to. co zaznívalo mohutnými hlasy, ale právě s bojem a hořkostí, co nechávalo zaznívat volání po Svatém Grálu. A ti, kteří nechávali zaznívat toto volání po Svatém Grálu, jej chtěli nechat zaznívat v hloubi duše jakožto úsvitu svobody. Nechtěli brát člověku jeho svobodu, nechtěli mu nic vnucovat, člověk měl mít sám otázky, měl se sám tázat z hloubi své duše po zázracích Grálu. Co zde zaniklo jakožto duchovní život, bylo ve skutečnosti mnohem větší než strana odpůrců, jakkoli ani ona nepostrádá jistou velikost. A když bylo potom to, co označili služebníci Svatého Grálu jako jistou duchovní cestu, vystřídáno fyzickou cestou do fyzického Jeruzalému tam v Orientu, když byla vystřídána křížová výprava za Grálem křížovými výpravami do fyzického Jeruzalému, a když potom chtěl Gottfried z Bouillonu v protikladu k Římu zřídit v Jeruzalému zevní království, když nechal na základě svého citění zaznívat volání „pryč od Říma“, zde bylo toto volání ovšem méně sugestivní než volání Petra z Amiensu, které působilo jako mohutná sugesce, aby to bylo, co mínili služebníci Svatého Grálu spirituálně, přesunuté do něčeho materialistického.

To byla také jedna z cest, jimiž se ubíral materialismus, cesta do fyzického Jeruzalému místo do Jeruzalému spirituálního, který měl ukrývat v chrámu Titurelově, co zůstalo z mystéria Golgoty ve Svatém Grálu. Titurel, tak se tehdy hovořilo, jej prý snesl z oblaků, kde jej opatrovali andělé vznášející se - zatím co vládl arabismus a čistě zevní vypravování skutečností - Titurel prý jej snesl dolů, tento Svatý Grál, snesl jej do zemské sféry. Ale materialistické období se nezačalo po něm tázat. Osamělí lidé, jednotliví lidé. Lidé „v pošetilosti" nikoli právě lidé v moudrosti, lidé jako byl Parsival. to byli ti, kteří se dali cestou za Svatým Grálem, ale ani oni nedovedli v podstatě správným způsobem položit příslušnou otázku. Ale již před duchovní cestou materialismu, která potom začala v první třetině 14. století, předcházela jiná cesta materialismu, která spočívala v podstatě v onom obrácení se na Východ, k fyzickému Jeruzalému. A tuto tragiku prožívalo moderní lidstvo, které právě muselo a musí touto tragikou projít, aby se v této tragice vnitřně uchopilo a tak se stalo lim. kdo se správně ptá. Tuto tragiku muselo a musí moderní lidstvo prožít, že světlo, které mu přišlo kdysi z Východu, nepoznalo jako světlo spirituální. že toto spirituální světlo bylo odsunuté zpět a místo něj byla hledána fyzická země, fyzická hmota Orientu. Lidé začali hledat ve středověku fyzický Orient, poté co na začátku starověku odsunuli stranou Orient duchovní.

Taková byla tehdy situace v Evropě a v této evropské situaci se nacházíme ještě dnes. Neboť jsme ještě, chápeme-li pravé nejvnitřnější volání lidstva, hledači Svatého Grálu a měli bychom být těmito hledači Grálu. Ještě se musí snahy lidstva, jak vystupují, počínaje křížovými výpravami, proměnit, metamorfozovat ve spirituálno. Ještě musí opět dospět k takovému pojmání kosmických světů, abychom mohli hledat původ Krista v těchto kosmických světech. Pokud jsou tyto kosmické světy pojímány jen zevní fyzickou astronomií, nemohou být samozřejmě chápány jako domovina Krista, neboť z toho, čemu dnes astronomie učí jakožto tajemství, nebo pro jehož popis má jen geometrii, matematiku, mechaniku, pro jehož nazírání má jen teleskop, z tohoto nebe nemohl Kristus sestoupit na Zemi, aby se vtělil v člověku Ježíši z Nazaretu. Neboť toto ztělesnění nemůže být také pochopené, když se člověk poznává jen tak, že se vezme, aby jej probádali, z pulzujícího života do lékařského ústavu, kde pitvají jen lidskou mrtvolu, aby si potom na základě mrtvoly činili lidé představy o živoucí člověku. Lidé v dávné době měli živoucí astronomii, měli živoucí medicínu. Musíme opět hledat žhoucí astronomii, živoucí medicínu. Tak jako nám bude živoucí astronomie ukazovat nebe, kosmos, který je skutečně proniknutý onou duchovností, ze které může Kristus sestoupit dolů, tak nám oživená medicína opět ukáže člověka tak, abychom ho chápali svým věděním, svým poznáním až do jeho tajemství krve, až do oné organické vnitřní sféry, kde se proměňují síly éterického těla, astrální těla a Já ve fyzickou krev. V okamžiku kdy jsme uchopili tajemství krve ze skutečně lékařského poznání a kdy jsme pochopili světovou sféru, kosmickou sféru produchovnělou astronomií, pochopíme, jak z těchto kosmických sfér mohl sestoupit Kristus na Zemi a jak mohl nalézt na Zemi lidské tělo, které ho mohlo přijmout svou krví. To je tajemství Grálu, které musí být tímto způsobem s vážností hledané: vypravit se na tuto cestu ke spirituálnímu Jeruzalému celým člověkem, hlavou a srdcem. To je úkol moderního lidstva.

Je pozoruhodné, jak to, co se má stát, tká objektivně sférou bytí, i když se nestane správným způsobem cítění, tak se pociťuje zevně, zevně se to materializuje. Jako Křesťané zpočátku táhli do Jeruzalému tak nyní táhnou houfy židovského národa do Jeruzalému⁷, vyjadřující tím opět jednu fázi materialismu, ukazující, jak to, co mělo moderní lidstvo pochopit duchovně ve všech svých částech, se chápe nyní přece materialisticky'. Ale musí přijít doba, ve které bude možné správným způsobem pociťovat tajemství Grálu. Víte, že jsem se o tom zmínil ve své knize „Tajná věda v obryse“, vetkal jsem jaksí do textu, který to vyslovuje, co má být hledáno na této cestě duchovní vědy, a tím jsem poukázal na to, co si musíme vy doby (jakožto jakýsi obraz a imaginaci pro to, co má být ale hledané ve vážném duchovním usilování a hlubokém lidském cítění právě jako cesta ke Grálu. Zítra chci zde o tom dále hovořit.